

אדגר אלן פו

מצב־ביש'

איזהו הגורל, גברתי, שהתנקש בך כך? – קומוס

בשעת בין ערביים שקטה ושלווה שוטטתי לי בנחת בעיר המעטירה אַדינה. העסק וההמולה ברחובות היו איומים. גברים דיברו. נשים צווחו. ילדים נשנקו. חזירים שרקו. והמרכבות איך שיקשקו. והשוורים איך געו. והכבשים איך פעו. והסוסים איך צהלו. והחתולים איך ייללו. והכלבים איך רקדו. רקדו! כלום אפשרי הדבר? רקדו! אויה, הגיתי, ימי הריקודים שלי חלפו לבלי שוב! כך זה מאז־ומעולם. איזו סיעה של זיכרונות עגמומיים תיעזר מעת לעת במחשבה עתירת־דמיון וגאונית, ובמיוחד כך כאשר עניין לנו באותו זן של גאונות הנידון לחיי־עולם, לנצח, לעדי עד, לעדות עד – עד מתי? – כן, להעיד עוד, עוד ועוד, על ההשפעה המרה, הנוגפת, הפורענית, ואם יותר לי להידרש לביטוי, ההשפעה הפורענית עד־מאוד של התוצא כליל־המרגוע, האלוהי, השמימי, המרוּם, המרוּם, השגיא והמטהר של מה שאפשר להעיד עליו בדין שאין כמותו לעורר קנאה, שאין יפה ממנו לעורר קנאה – לא! שאין קנאי ממנו ליופי, ואין שוקק כמותו לרוח, והרי הוא בבחינת הדבר (כלום יורשה לי השימוש בביטוי נועז זה?) החינני (מחל לי, קורא אני?) מכל הדברים בעולם – אך שוב אני נישאת על גבי רגשותי הגואים. במחשבה שכזאת, אני חוזרת, איזו סיעה של זיכרונות יש בכוחה של זוטת מקרית להגעיש! הכלבים רקדו! ואני – אני שוב לא יכולתי! הם פיזו – אני בכיתי. הם קיפצו – אני התייפחתי בקול. מסיבות מרעידות־לב! חזקה על הקורא הבקיא כי הן מעלות בזיכרונו אותו פרק משובח אודות כשירות הדברים והתאמתם, הכלול באקדמות לכרך השלישי של הרומאן הסיני הנערץ על הכל, "מיך־מינג".

1 הסיפור נכתב, ככל הנראה, כפארודיה על הסיפורים שראו אור במגזין "בלקווד" – סיפורים סנסציוניים שהיו מבוססים, כביכול, על ניסיונם האישי של המחברים, ואולם קשה שלא לקורא גם כפארודיה על סיפוריו של פו עצמו.

שני בני-לוויה צנועים אך נאמנים היו לי בהתהלכי בגפי ברחבי העיר. דיאנה, הפודלית שלי! המתוקה שביצורים! קווצת שיער התקשרה מעל עינה האחת, וסרט כחול נכרך לצווארה בצו האופנה. גובהה של דיאנה לא עלה על 12 סנטימטרים, אך ראשה היה גדול מגופה במידת-מה, וזנבה שנקצץ בסמוך מאוד לבסיסו השרה על החיה המעניינת נופך של תום פצוע, אשר בזכותו היתה לחביבת הכל.

פומפי, הכושי שלי! – פומפי המתוק! איך אוכל לשכוח אותך? נטלתי את זרועו של פומפי. גובהו עמד על תשעים סנטימטרים (כזאת אני – חובבת דיוק), ומניין שנותיו – שבעים, ואולי שמונים. רגליו היו מעוקמות, והוא היה עב-בשר. פיו לא היה קטן כשם שאוזניו לא היו קצרות. אך שיניו היו צחות כפנינים, ועיניו הגדולות המלאות היו לבנות-עד-תענוג. הטבע לא חנן אותו בצוואר, וקבע את קרסוליו (כרגיל אצל בני גזע זה) במרכז חלקן העליון של כפות הרגליים. לבושו אמר פשטות מאלפת. הוא נסמך על מטה, עשרים-ושניים סנטימטרים גובהו, ולגופו לא היתה אלא אדרת צמר כמעט-חדשה, אשר שימשה לפנים אותו איש גבוה, גדול ומוזהיר, ד"ר מאניפני. היתה זו אדרת טובה. גזורה היטב. עשויה היטב. האדרת היתה כמעט חדשה. פומפי נשא את כנפותיה בשתי ידיו, שלא יתגוללו בעפר.

חבורתנו מנתה שלוש בריות, ולשתיים מביניהן כבר נדרשתי. התהלכה עמנו ברייה שלישית – הלא היא אנוכי. אני היא הסניורה פסיכה זנוביה. איני ניו סוקי סנובס.² הופעתי סמכותית ומעוררת-כבוד. באותו מעמד הראוי להיזכר, שעליו אני מספרת, הייתי עטויה בשמלת סָטן ארגמנית ועליה של ערבי כחול כעין השמים. השמלה היתה משורגת גדילים ירוקים ועטורה בשבעה חפתים שנארגו ביד קלה מסיביו הכתומים של צמח אוזן-הדוב. כך נמצאתי אני השלישית בחבורה. הפודלית היתה עימנו. פומפי היה עימנו. אני הייתי עימנו. היינו שלושה. אומרים שבראשית לא היו אלא שלוש אלות-זעם (פוריות) – מְלִטִי, נִימִי וְהֵטִי – הגות, זיכרון ושעשועים.

שענתי על זרועו של פומפי האבירי, וכשדיאנה מתלווה אלי במרחק הולם

2 דמותה של סניורה פסיכה זנוביה (סוקי סנובס) מבוססת ככל הנראה על מרגרט פולר, שערכה בין השנים 1840–1842 את "The Dial" [המחוג], ביטאון התעמולה של התנועה הטראנסנדנטאליסטית – מטרה קבועה לחציו הסאטיריים של פו. לפי אמונתם של הטראנסנדנטאליסטים, האדם הוא גילומה של נשמה, השואפת מיסודה למיגור הרוע בעולם. מרגרט פולר היתה חברתו הקרובה של טראנסנדנטאליסט נוסף – וואלדו אמרסון, שמצא את דרכו לסיפור זה בדמותו של ד"ר מאניפני.

הפסעתי במורדו של אחד מרחובותיה שוקקי־האדם והנעימים עד־מאוד של אדינה, העומדת כעת בשממונה. לפתע, באחת, התמחשה לנגד עיני כנסייה – קתדרלה גותית – כבירה, אומרת־הוד, עם צריח גבוה המיתמר אל השמים. איזה שד נכנס בי? למה זה חשתי בזרועות פתוחות להיוועד עם גורלי? נתקפתי דחף לא־נכבש להעפיל לראש המגדל המסחרר, ולהשקיף מן המרומים על מרחביה העצומים של העיר. דלת הקתדרלה היתה פתוחה ומזמינה. הגורל שְמוֹנָה לי הכריע. עברתי תחת הקמרון המבשר־רעות. היכן היה אז המלאך השומר עלי? – אם אמנם יש מלאכים כאלה בעולם. אם ! הברה עוכרת־שלווה! איזה עולם של מסתורין, ומשמעות, וספק, ואי־ודאות נוצק בשתי אותיותיך! עברתי תחת הקמרון מבשר הרעות! עברתי ונכנסתי פנימה; וכך, בעודי מקפידה לשמור את אוזני הדוב הכתומות שלי מכל נזק, עברתי בשער ובאתי אל המבואה. אומרים שכך עבר נהר האלפרד העצום מתחת לפני הים – לא־ניזוק, נקי ממים מלוחים. חשבתי שגרם המדרגות לא יסתיים לעולם. סביב־סביב! כן, המדרגות התעקלו סביב ומעלה, סביב ומעלה, סביב ומעלה, עד שלא היה לי מנוס מן הסברה – סברה שהתגבשה בעצה אחת עם פומפי הממולח, אשר על זרועו התומכת נשענתי במלוא הביטחון הנודע לְחִיבָה שאך־זה הנצה – לא היה לי מנוס מן הסברה שקצהו העליון של המתלול המתפתל והולך הוסר, אם בטעות ואם בכוונת־מְכוּוֹן. עצרתי כדי להחזיר את נשימתי; וכבר אירעה תקרית שמשקלה המוסרי והשלכותיה המטאפיסיות אינם מניחים לעבור עליה בשתיקה. נדמה היה לי – אמנם הייתי בטוחה בדבר – אי אפשר שטעיתי – לא! עקבתי זה כמה רגעים, בקפידה ובחרדה, אחר תנועותיה של דיאנה שלי – אני אומרת כי אי אפשר שטעיתי – דיאנה הריחה עכברוש! תיכף ומיד הזעקתי את תשומת לבו של פומפי לדבר, והוא – הוא הסכים עמי. שוב לא נותר מקום סביר לספק. העכברוש נתן ריחו – ועוד בנחירה של דיאנה – אלוה! האם יבוא יום ולא אזכור עוד את ריגשתו הקוצפת של הרגע ההוא? העכברוש! – הוא היה שם – משמע הוא היה אי־שם. דיאנה הריחה את העכברוש. אני – אני לא יכולתי! אומרים כי יש מי שהאיריס הפרוסית משכרת את חוטמם בניחוח מתוק ועז, בשעה שאחרים אינם משגיחים בריחה כלל.

גרם המעלות נכבש לבסוף, וכינינו לבין הפסגה לא חצו עוד אלא שלוש או ארבע מדרגות. הוספנו לעלות, וכעת לא נותרה אלא מדרגה יחידה. מדרגה אחת! מדרגה קטנה, קטנטונת! מה רב שיעורם של האושר או האומללות האנושיים הנתלים במדרגה קטנה אחת מעין זו, בגרם המעלות הגדול של חיי אדם! חשבתי על עצמי, ואחר על פומפי, ואחר על הייעוד הסתום והמסתורי אשר אפף אותנו

מעברים. חשבתי על פומפי! – אויה, חשבתי על אהבה! חשבתי על כל צעדי השגויים במעלה מדרגות שלא לי נועדו – על הצעדים שעשיתי ועל אלה שאני עוד עלולה לעשות. גמרתי אומר להיות זהירה יותר, מאופקת יותר. שמטתי את זרועו של פומפי, טיפסתי ללא עזרתו במדרגה האחת שנותרה, ונכנסתי לקיתון העליון של מגדל הפעמון. הפודלית שלי טפפה בעקבותי. פומפי לברו נותר מאחור. ניצבתי בראש גרם המדרגות, ועודדתי אותו לעלות. הוא שלח את ידו לעברי, ובעשותו כן נאלץ לרוע המזל להרפות מאחיזתו האיתנה באדרתו. הלנצח יתמידו האלים במשחקם האכזרי? האדרת נשמטת, ופומפי רומס באחת מרגליו את כנפותיה הארוכות והמשתלשלות. הוא מעד ונפל – שוב לא היה זה מן הנמנע. הוא נפל קדימה, וראשו הארור נגח הישר ב – הישר בשדי, ושיגר אותי ראש־מטה, והוא בעקבותי, אל רצפתו הקשה, המטונפת והנתעבת של קיתון המגדל. אלא שנקמתי היתה בוטחת, פתאומית ושלמה. תפסתי ברעמתו בשתי ידיים זועמות, ותלשתי כמות עצומה של חומר שחור ופריך ומיתלתל, שאותו השלכתי ממני והלאה בהפגנת מיאוס נוקבת. הלֶקט השחור צנח בינות לחבלי הפעמון ונותר שם. פומפי קם על רגליו, ולא אמר מלה. אך הוא התבונן בי בשתי עיניים גדולות ומעוררות־רחמים ו – נאנח. אלים שבשמים – אותה אנחה! היא שקעה אל מעמקי לבי. והשיער – הרעמה! לו יכולתי להגיע לאותה רעמה, הייתי רוחצת אותה בדמעותי, כעדות לחרטה פְּנָה. אך אבוי! היא נמצאה כבר הרחק מעבר להישג ידי. השיער המשתלשל בין כבלי הפעמון היה בדמיוני פְּחִי. דימיתי שהוא סומר לעומתי בתוכחה. אומרים שצמח ה־happy-dandy Flos Aeris הנפוץ בגאווה, נושא פרח יפהפה, המוסיף לחיות לאחר שנעקר על שורשיו. המקומיים נוהגים לתלותו בחבל מן התקרה ולהתענג על ניחוחו במשך שנים.

מריבתנו באה על פורקנה, ואנו נפנינו להביט כה וכה בחיפוש אחר אשנב שדרכו אפשר יהיה לנו להשקיף על אַדינה רבתי. לא היו כל חלונות בחדר. מקור האור היחיד בקיתון האפלולי היה מין פתח רבוע, כשלושים סנטימטרים קוטרו, שנקבע כשני מטרים מעל לרצפה. אך איזהו המכשול שיעמוד בפני תעצומותיה של גאונות אמת? גמרתי אומר להעפיל מעלה אל החור. סבך עתיר של גלגלים, ספבות, ומנגנונים אחרים שמסתורין קבליים ריחפו עליהם נערם מנגד לחור, בסמוך לו; מוט ברזל הסתעף מן המנגנון והשתחל מבעד לחור. בין הגלגלים לקיר שבו נפער החור נותר בקושי מקום לגופי – ואף על פי כן עיקשותי הנואשת עמדה לי. קראתי לפומפי להתייצב לצדי.

”תן דעתך על פתח זה, פומפי. אני מבקשת להתבונן בעדו. אתה תעמוד כאן, ממש מתחת לחור – כך. כעת, הושט אחת מידיך, פומפי, והנח לי לדרוך עליה כאילו היתה מדרגה – הנה כך. וכעת היד השנייה, פומפי; בעזרתה אטפס אל כתפך.”

הוא עשה כל שביקשתי, ובהתרוממי מצאתי שאפשר לי להשחיל את ראשי ואת צווארי מבעד לפתח ללא מאמץ. המחזה היה נשגב, אין משלו ליופי. התעכבתי עוד רגע כדי להורות לדיאנה להתנהג יפה, ולהבטיח לפומפי כי אתחשב בו ואמעט ככל האפשר להכביד על כתפיו. אמרתי לו שאנהג ברגשותיו בעדנה – *ossi tender que beefsteak*³. בזאת גמלתי לרעי הנאמן כערכו, ונפניתי להתמסר ברוב שקיקה והתלהבות להנאה מן הנוף אשר שש לפרוש עצמו לנגד עיני.

אלא שלא אאריך דברים בעניין זה. לא אתאר את העיר אדינבורג. כולם ביקרו בעיר אדינבורג. כולם ביקרו באדינבורג – הלא היא אדינה הקלאסית. אגביל את עצמי לפרטיה הרייגורל של הרפתקתי האומללה. לאחר שהשבעתי במידת־מה את סקרנותי באשר למידותיה, מצבה וחזותה הכללית של העיר, היתה לי שהות לסקור את הכנסייה שנמצאתי בה ולעמוד על דקויותי האדריכליות של מגדל הפעמון. הבחנתי כי האשנב שבו תחבתי את ראשי היה למעשה פתח בלוח המחוגים של שעון ענקמוני; מן הרחוב הצטייר בוודאי כחור־מנעול גדול, מעין זה הפעור בפניהם של השעונים הצרפתיים. הפתח נועד בלי ספק לזרועו של המומחה, שיכוון בשעת הצורך את מחוגיו של השעון מבפנים. מתוך הפתעה הבחנתי גם במידותיהם העצומות של מחוגים אלה – גובהו של הארוך מביניהם לא נפל משלושה מטרים, ובנקודה הרחבה ביותר עלה רוחבו על עשרים סנטימטרים. המחוגים חושלו כפי הנראה בפלדה מוצקה, וקצותיהם נדמו חדים. לאחר שהשגחתי בפרטים אלה, כמו בכמה פרטים אחרים, שבתני והפניתני את עיני לחיזיון המרהיב מתחתי, ועד־מהרה שקעתי כליל בשרעפים.

כעבור כמה רגעים העירני מהגיגי קולו של פומפי, אשר הודיע כי שוב אין בכוחו לשאת זאת, ועתר שאואיל בטובי לרדת. היתה זו בקשה בלתי־סבירה בעליל, ואני אמרתי לו זאת בנאום שהצטיין באריכות־מה. תשובתו העידה בו כי לא ירד לפשר רעיונותי. הדבר העלה את חמתי, ואני אמרתי לו בלשון מפורשת שהוא טיפש, שמעשהו היה בגדר *ignoramus e-clench-eye*,

3 שילוב של צרפתית ואיטלקית: עצמות לפרוש את אומצת הבקר הזאת.

שהשגותיו אינן אלא ⁴insommary Bovis, שמלותיו חורגות אך בדוחק מ-
 anennemywerrybo'em⁵. דומה היה שהבהרות אלה הביאו אותו על סיפוקו,
 ואני שבתי והתכנסתי אל הגותי.

כמחצית השעה לאחר פלוגתא זו, ואני מסורה ראש־ולב למחזה השמימי הנגול
 תחתי, והנה אני קופצת למגעו של משהו קר מאוד הנדחק בלחץ קל אל עורפי.
 אין צריך לומר כי אחזה בי בהלה שאין לבטאה. ידעתי כי פומפי היה תחת
 רגלי, וכי דיאנה היתה ישובה, על־פי הוראותי המפורשות, על רגליה האחוריות,
 בפניתו המרוחקת של החדר. מה זה יכול להיות? שוד ושבר! כעבור רגע קצר –
 קצר מדי – גיליתי. הפניתי את ראשי בעדינות הצדה ונוכחתי לזוועתי המופלגת
 כי מחוג־הדקות הענקי, הבוהק, המוי־הלהב, במהלך חוגו בן־השעה, ירד על
 צווארי. ידעתי שאל לי לבזבו ולו שנייה. משכתי את ראשי לאחור ללא שיהוי
 – אלא שאיחרתי את המועד. שוב לא ניתן היה לחלץ את ראשי מלועה של אותה
 מלכודת איומה שנתפס בה, ואשר היתה מַצְרָה והולכת, מצרה והולכת במהירות
 נוראה מדעת. סבלי ברגע ההוא נעלה היה על כל דמיון. השלכתי את ידי אל־על
 וניסיתי בכל כוחי לדחוק מעלה את מטיל הברזל המוחץ. באותה מידה יכולתי
 לנסות להרים את הקתדרלה עצמה. מטה, מטה, מטה ירד, קרוב וכבר קרוב
 יותר. זעקתי לעזרתו של פומפי; אך הוא אמר שפגעתי ברגשותיו כאשר כיניתי
 אותו "בור זקן ופוזל". צעקתי לדיאנה; אך היא לא אמרה אלא "בָּאוּ-וְאָוּ-וְאוּ",
 ושאמרתי לה "לא לזוז מהפינה מה־שלא־יהיה". כך לא יכולתי לצפות כי רווח
 כלשהו יבוא לי מעמיתי.

כל אותה עת "חרמש הזמן" (כי עתה התחוויר לי משקלו הממשי של אותו ביטוי
 קלאסי) לא עמד ממלהכו המחריד, ובעליל לא עתיד היה לעמוד ממנו. הוא ירד
 והוסיף לרדת, מטה, מטה. הוא כבר שיקע את קצהו החד בכשרי מהלך שלושה
 סנטימטרים, וחושי הפכו בלולים ומבולבלים. רגע דמיינתי שאני בפילדלפיה
 במחיצת ד"ר מאנני־פני המכובד על הבריות, במשנהו נמצאתי באכסדרת ביתו
 של מר בֶּלְקוּוד, שועה להנחיות שערך לא יסולא בפז. ואז שבתי והוצפתי
 בזיכרם המתוק של ימים טובים יותר, ומחשבותי נדרו אל העידן המאושר ההוא,
 עת העולם עוד לא היה כול־מדבר ופומפי – עוד לא כול־אכזר.

תקתוק המנגנון שיעשע אותי. שיעשע אותי, אני אומרת, כי תחושותי

4 סילוף שמו של לונגינוס, הרטוריקן היווני בעל "על הנשגב", שנודע בביקורת האנגלו־סאקסית
 בכינוי "Insomnia Jovis".

5 אולי: Enemy were very bored of them [אויב היה משתעמם מהן]

6 ראו הערה מס' 1.

נשקו כעת לאושר המושלם, וידעו להפיק עונג מן הזעיר שבמקרים. ה־ק ל־יק־ק לאק, ק ל־יק־ק לאק, ק ל־יק־ק לאק הנצחי של השעון היה באוזני כמוסיקה, שלפרקים שמעתי בנעימתה את דרשותיו המתנגנות של הד"ר אולפוד⁷. והדמויות הגדולות על גבי לוח השעון – כמה נבונות, כמה הגותיות הן נראו, כולן עד אחת! באחת פצחו במחול המאזורקה, וסבורני כי הדמות V היא שהיטיבה בעיני לרקוד מכולן. מוצאה המיוחס ניכר בה. בלא רכב של רכבנות, תנועותיה העדינות נקיות מצרימה. היא הסתחררה על חוֹדָה בפירוּאָטים מעוררי־הערצה. ניסיתי להגיש לה כיסא, לפי שראיתי כי היא מותשת מן המאמץ – והנה רק אז עמדתי על מלוא חומרתו של מצב־הביש שאליו נקלעתי. מצב־ביש באמת ובתמים! המוט שיקע עצמו מהלך חמישה סנטימטרים לתוך צווארי. ניעורתי ל־הפצעתו של כאב מעודן. פיללתי למוות, ובעוֹצֵר הרגע נדחקתי לְשֹׁנוֹת אותם טורים מעודנים משל המשורר מיגל דה סרוונטס:

Vanny Buren, tan escondida
Query no te senty venny
Pork and pleasure, delly morry
Nommy, torny, darry, widdy!⁸

אך עתה כבר התייצבה בפני אימה חדשה, שדי בה כדי לזעזע עצבי־ברזל. תחת לחצה האכזר של המכונה, עיני החלו חורגות מחוריהן. בעודי תוהה איך אוכל להסתדר בלעדיהן, עין אחת נשרה מתוך ראשי בפועל־ממש, התגלגלה במורד התלול של המגדל והתיישרה לה בתעלת הניקוז הכרויה לאורך המרזבים. מהו אוכרנה של עין לעומת ארשת העצמאות והבוז המחציפה שבה הביטה בי לאחר שיצאה. היא שכבה במי־האפסיים, ממש מתחת לאפי, וגינוניה הנפוחים היו נחשבים למגוחכים אלמלא היו מגעילים. מסכת קורצת־ממצמצת שכזאת לא נראתה מעולם. התנהגות עיני שבתעלה, לא זו בלבד שהיתה מקוממת מחמת החוצפה המפורשת וכפיות־הטובה המחפירה, אלא שהסבה לי מידה גוברת של אי־נוחות מחמת אותה ערבות הדדית השוררת תמיד בין שתי עיניים מאותו הראש, יהא המרחק המפריד ביניהן אשר יהא. בין אם רצייתי בכך ובין אם לא, נאלצתי לקרוץ ולמצמץ בתואם מדויק עם התועבה שרבעה ממש מתחת לאפי. אלא שתיכף לאחר מכן נשרה, למרבה ההקלה, עיני השנייה. בנפילתה אימצה

7 דמות במחזה "הג'נטלמן העני" מאת המחזאי האנגלי ג'ורג' קולמן (1762-1836).

8 סילוף של הנוסח הספרדי: Van Muerte Tan Escondida, Que no te Sienta Venir, Porque el Plazer del Morir, No Me Torne Dar la Vida הם הולכים למות בסתר, ואתה אינך מתפתה לבוא, כי נושא המוות אינו חוזר לתת לי חיים.

את מסלולה של חברתה – קנוניה מתואמת, מן הסתם. שתי העיניים התגלגלו מתוך התעלה בצוותא, ולאמיתו של דבר שמחתי מאוד להיפטר מהן. המוט כבר שקע מהלך שנים-עשר סנטימטרים לעומק צווארי, ולא נותרה לו אלא פיסת עור קטנה להבקיעה. שמחתי היתה שלמה, כי חשתי שבתוך כמה רגעים לכל היותר יימצא לי מפלט ממצבי המציק. ואמנם לא היתה זו ציפיית שווא. עשרים-וחמש דקות לאחר השעה חמש אחר הצהריים, בדיוק נמרץ, מחוג הדקות הענקי התקדם בסיבובו הנורא במידה מספקת כדי לבתר את השארית הזעומה של צווארי. לא הצטערתי לראות את הראש שגרם לי מבוכה כה רבה נפרד סוף סוף מגופי, אחת-לתמיד. תחילה התגלגל במורד המגדל, אחר נח כמה שניות בתעלת הניקוז, ואז שם פעמיו בזינוק נחשוני למרכז הרחוב. אודה ואתוודה: רגשותי באותו מעמד התייחדו בנופך סגולי ביותר – לא, מסתורי ביותר, מערער וסתום ביותר. חושי נמצאו פה ושם בעת ובעונה אחת. רגע דימיינתי בראשי כי אני, הראש, הוא סיניורה פסיכה זנוביה האמתית, ובמשנהו השתכנעתי כי אני-עצמי, בגופי, מגלמת כחוק את זהותי. כדי להציל את מחשבתי בסוגייה זו מיששתי בכיסי אחר קופסת טבק ההרחה שלי, אך משלפתי אותה וניסיתי לשאוף קמצוץ מתכולתה המחיייה, בצורה המקובלת, עמדתי לאלתר על הליקוי המוזר שלי והשלכתי את הקופסה ללא דיחוי מטה אל ראשי. הוא שאף קורטוב בסיפוק עצום, והחזיר לי חיוך של הכרת-תודה. אחר כך החל לנאום, אך באין לי אוזניים לא יכולתי לשמוע את דבריו אלא במעומעם. מה שקלטתי הספיק לי כדי להבין, כי הוא נדהם נוכח רצוני להישאר בחיים – בנסיבות כאלה. הוא חתם את הרצאתו במילותיו האצילות של אריוסטו⁹ –

Il pover hommy che non sera corty
And have a combat tenty erry morty;¹⁰

כך השווה אותי לאותו גיבור אשר בלהט הקרב לא השגיח במותו והוסיף להילחם ללא חת. כעת שוב לא היתה מניעה שארד ממעלתי, וכך עשיתי. מה היה אותו פרט בהופעתי שפומפי מצאו משונה במידה כזאת לא עלה בידי לברר עד היום הזה. הברנש פער את פיו מאוזן לאוזן, ועצם את שתי עיניו כאילו ביקש לפצח אגוזים בין שמורותיהן. לבסוף השליך מעליו את אדרתו, ניתר אל גרם המדרגות ונעלם. הטחתי במנוול את מילותיו התקיפות של דמוסטנס –

9 לודוביקו אריוסטו (1474–1533), מחזאי איטלקי.

10 סילוף של הנוסח הלטיני: *Il Pover Uomo Che Non Se'n Era Accorto, Andava Combattendo e Era Morto*; המסכן שלא ידע כי כבר נטבח, הוסיף להילחם.

Andrew O'Phlegethon, you really make
haste to fly.¹¹

ואז נפניתי למושש לבי, לתבלול־דבלול שלי, לדיאנה. אהה! איזה מחזה פלצות
קידם את עיני? האמנם היה זה עכברוש שראיתי חומק אל חורו? האמנם אלה
עצמותיה המנוקרות של המלאכית הקטנה, שהמפלצת טרפה בלא רחם? אלים
שבשמים! ומה זה שאני רואה – האמנם זהו צלמה, צלה, רוח הרפאים של
אהובתי שאני חוזה בה יושבת נסוכת־תוגה בפינה? הסכיתו! באשר היא מדברת,
ו – שהדי במרומים! – היא דוברת אלי בגרמנית של שילר –

Unt stubby duk, so stubby dun
Duk she! duk she!¹²

אויה! האין מילותיה אלה נכוחות, נכוחות מדי?
ואם שבקתי אז שבקתי
למענך – למענך.

יצור מתוק! אף היא הקריבה עצמה למעני. נטולת־כלב, נטולת־כושי, נטולת־
ראש, מה נשתייר בעבור סיניורה פסיכה זנוביה האומללה? אבוי – לא כלום!
אני גמרתי.

11 "תרגום" של המימרה היוונית: Aner o Pheugon Kai Palin Makesetai; האיש הנס הוא האיש
אשר ישוב להילחם.

12 אלא שזהו סילוף פארודי של קטע מתוך בלדה של גתה דווקא – "Das Veilchen": Und Sterb
ich Doch, so Sterb ich Denn, Durch Sie – Durch Sie; תרגום הפסוק מובא להלן, בגוף
הסיפור.